

1970-5

Maandschrift voor

BIJENTEELT

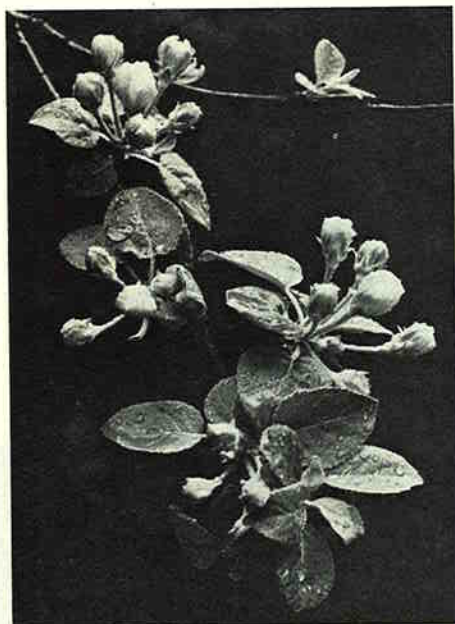
Versijnt maandelijks

Jaargang 72 - mei 1970

Officieel orgaan van de Vereniging tot bevordering der Bijenteelt in Nederland

Hoogseizoen

Dringend een zesramer nodig?

Geen kunstraat genoeg in huis?

U weet hoe het Bijenhuis
dat tegenwoordig oplost.

Snel en billijk.

Nieuwe slinger nodig?

2 raamstafelslingers   f 160,-

3 raamsslingers   f 205,-

4 raamsslingers   f 220,-

BIJENHUIS - WAGENINGEN

Tel. 08370-2863   Giro 82.32.76

MAANDSCHRIFT VOOR BIJENTEELT. Adres redactie en administratie: Bijenhuis, Wageningen. Redacteur: G. v. d. Weert, Commissie van Redactie: W. Assink, H. G. Maagendans en Dr. E. van der Velde. De niet van redaktiewege geplaatste artikelen vertolken de mening van inzenders en geven niet altijd het inzicht van de redactie of het hoofdbestuur weer. Alle stukken aan het Bijenhuis te Wageningen, ook opgaven en betalingen van advertenties en speurbijtjes. Giro 84 68 01.

Boekbespreking

KOOLZAAD

een belangrijk ontginningsgewas, ook in de IJsselmeerpolders door ir. J. Duym
Nr. 47 in de serie „Van Zee tot Land“.

Staatsuitgeverij - 's-Gravenhage 1969.

De serie „Van Zee tot Land“ omvat rapporten en mededelingen inzake De Droogmaking, Ontginning en Sociaal-Economische Opbouw van de IJsselmeerpolders.

De schrijver, ir. J. Duym, houdt zich thans bezig met het onderzoek over bestrijding van ziekten en plagen in de pionier-cultuurgewassen in de drooggelegde IJsselmeerpolders. Voordien was hij vele jaren als leidinggevende betrokken bij de ontginning van de drooggevalle gronden en daardoor zijn er vele eigen ervaringen in dit rapport verwerkt. Zijn bescheidenheid is er de oorzaak van, dat de lezer deze niet vindt aangegeven.

Voor onze imkers is het een voordeel, dat over één van de belangrijkste drachtplanten van deze tijd een dergelijk boekje is verschenen. Men maakt kennis met enkele eigenschappen van de plant, de landbouwkundige eigenschappen, het gebruik bij bedijkingen en droogmakerijen en vooral met de mogelijkheden en moeilijkheden van de teelt en plagen en de gevolgen

voor de imkers. Men krijgt daardoor een beter inzicht in (en een beter begrip voor) de problemen van onze „gastheren“, die door het gebruik van thiodaan in plaats van dieldrin ons zeer ter wille zijn geweest en nog zijn. Niet iedere imker zal er echter zijn eigen slechte ervaringen in het verleden in terugvinden, alhoewel er wel enkele worden genoemd. Iedereen, niet alleen zij die naar het koolzaad in de IJsselmeerpolders of elders reizen, maar ook zij die agrarisch geïnteresseerd zijn, zij lezing van dit boekje aanbevelen!

Maar evenals de recensent zal hij teleurgesteld zijn over het negatieve oordeel, dat over onze bijen als bestuifsters wordt uitgesproken. Als verklaring wordt ook de mogelijkheid van windbestuiving nog aangehaald. Genoemd oordeel stoelt op slechts enkele publicaties en dan te weten, dat er de laatste halve eeuw veel studie is gemaakt over de waarde van bestuifsters voor de productie van koolzaad, vooral in Oost-Europa.

Over de bloeminrichting van het koolzaad, waarvoor de zelfbestuiving bevorderd wordt, vindt men niets vermeld. Toch is dit vermoedelijk de oorzaak, dat bij de in ons land geteelde rassen insectenbestuiving van weinig belang is.

R.B.C. Tilburg.
Pettinga,

Notulen van de Algemene Vergadering

gehouden op 2 mei 1970 in het gebouw voor Kunsten en Wetenschappen te Utrecht.

De voorzitter heet alle aanwezigen hartelijk welkom in het bijzonder de ereleden Tj. Stienstra en A. Vink. Een apart woord van welkom richtte hij tot de gasten Ir. J. Mommers (Rijksbijenteeltconsulent) en diens opvolger Ir. Pettinga, de heer van Heugten als vertegenwoordiger der Zuidelijke Bonden, de Heer Osinga van het N.F.O. en de heer Hilhorst (Landbouwschap). In zijn inleiding zegt de voorzitter:

De kritische begeleiding en inspraak zijn in de statuten vastgelegd. Speciaal op deze belangrijke A.V. zal hij er voor zorgen dat iedereen volop gelegenheid krijgt voor zijn mening uit te komen. Doordat het tot nu toe gevoerde quotumbeleid te lang is doorgetrokken lijdt de Vereniging nu aan geldgebrek.

De moeilijke situatie in de fruitteelt zal ook voor de

imkers gevolgen hebben. Het is nu tijd om spijskers met koppen te laan.

Punt 2.) Verkiezing Algemeen Voorzitter.

Alvorens hiertoe over te gaan herdenkt de Voorzitter degenen die ons in het afgelopen jaar zijn ontvallen. Hun namen en kwaliteiten worden voorgelezen, waarna te hunner gedachtenis staande een minuut stilte in acht wordt genomen.

Het stembureau bestaande uit de heren Stienstra, Vink, Dekker en mej. Jasperse maakt de uitslag bekend.

Van de uitgebrachte 204 geldige stemmen zijn:

152 stemmen uitgebracht op Mr. L. R. J. Ridder van Rappard.

21 stemmen uitgebracht op de heer H. G. Maagendans.

31 stemmen uitgebracht op de heer W. Assink. De voorzitter zegt dank voor dit grote blijf van vrouwen.

Punt 3). **Beleid Hoofdbestuur.**

De heer van Rooyen (Ede), spreekt een rede uit die steunt op veel cijfermateriaal. Alle aanwezigen hebben hiervan een afschrift gekregen.

Samengevat luidt het voorstel: 1. De lasten van de Alg. Secr. en zijn eventuele pensioen door het quotum te garanderen. 2. Gelet op het kleine gemiddelde verlies van afd. Handel, berekend over 20 jaar, moet het mogelijk zijn de afd. Handel meer winstgevend te maken en de pensioenkosten van de overige personeelsleden ten laste van de afd. Handel te brengen. 3. De quotumverhoging aan te vullen met de bepaling, dat de verhoging ook moet worden betaald over 1970. De heer van Mourik (Accountant) gaat uitvoerig in op het cijfermateriaal. Uit deze toelichting blijkt dat de reëel beschikbare geldmiddelen aanzienlijk hoger zijn. Quotumverhogingen met terugwerkende kracht over 1970 kan niet in stemming worden gebracht. Dit is geen agendapunt en ruggespraak in de afdelingen is dus niet mogelijk geweest.

De heer Scharwächter (Renkum) houdt daarna zijn goed gedocumenteerde toespraak. Samengevat luidt deze:

- a. De Honingprijs optrekken tot f 2,50 per pot.
- b. Het quotum verhogen tot f 17,50 waarin een bedrag moet worden opgenomen voor pensioenkosten.
- c. Kan dit niet, dan nu een extra bijdrage van f 1,— per lid om tot vorming van een pensioenfonds te komen.
- d. Graag twee woningen bij het nieuwe pand om grotere mogelijkheden te hebben.

De voorzitter merkt op: dat speciaal de punten B. en C. hem uit het hart zijn gegrepen. Sprekende over de H.B. declaraties zegt hij, dat het bestuur haast niets durft te declareren.

De heer Tesing (Westland) pleit voor een gezond financieel beleid.

De Alg. Secr. moet nu veel werk doen en kan niet voldoende contact houden met de afdelingen.

De secr. wijst er op, dat hij reeds in veel afdelingen is geweest en voor zover het werk dit toelaat ook in de toekomst de afdelingen zal blijven bezoeken.

De heer Stas (Eindhoven) heeft respect voor wat tot nu toe is bereikt. Hij juicht het voorstel van Ede toe. Een gemiddelde afname van f 40,— per lid per jaar vindt hij voor afd. Handel te weinig. Hij bepleit een marktonderzoek.

De voorzitter antwoordt dat de bijenmarkten nu weer worden bezocht. Dit werd nagelaten uit financiële overwegingen. Wij hebben hierin gefaald. De Vereniging gaat nu meer naar buiten treden. Deze duidelijke koerswijziging wordt reeds nu zichtbaar. Het uitgangspunt hierbij is: het verlenen van meer en betere service.

De heer van Mourik merkt op dat afd. Handel dienstverlenen is. Als winst maken ons doel zou worden, zou enkel de fiscus daarbij belang hebben. Hij vraagt van de afdelingen meer activiteit, o.a. door het creëren van een depot.

De heer Diemersen (Beetsterswaag) haakt hierop in. Hij zou dan graag willen dat de afdelingen er een depot van de Vereniging kregen.

De voorzitter moest dit helaas afwijzen. In het verleden is dit herhaaldelijk geprobeerd, doch de financiële afwikkeling heeft bij herhaling aanleiding gegeven tot moeilijkheid. Bovendien is de Vereniging er te arm voor.

De heer Kaal (Amsterdam) meent dat het democra-

tisch beleid in onze vereniging anders moet worden georganiseerd. Hij wil graag samenwerken met de Zuidelijke Bonden. Ook pleit hij voor een districtsbestuur. Een poging daartoe (in Noord Holland) is mislukt, daar het H.B. lid alleen de mening van het H.B. wilde vertolken. Dit acht hij niet juist. Ook hij acht de omzetten van afd. Handel te klein en vindt dat de nieuwbouwplannen moeten worden afgezwakt. Is het niet mogelijk samenwerking te zoeken met de Zuidelijke Bonden dan behoeven wij geen honingverwerkingsapparatuur aan te schaffen, aldus de heer Kaal.

De voorzitter dankt de heer Kaal voor zijn weloverwogen betoog.

Naar zijn mening bieden de statuten voldoende waarborg voor een evenredige inspraak. Het is niet zo dat het H.B. instructies geeft. Alleen als de afdelingen niets doen moet het H.B. beslissen. De structuur moet dus niet veranderen, doch de geest in de afdelingen. Dit zou de zaak van het H.B. zeer verlichten. Wat de samenwerking betreft merkt hij op, dat de mogelijkheden gunstiger worden dan ooit te voren. De heer de Vries (H.B. lid) heeft de districtsvergadering waar de heer Kaal doelde, georganiseerd. Hij meent dat dit een contactavond is, waarin de mening der afdelingen wordt gepeild. Besluiten worden op zo'n avond niet genomen.

Mr. Blaisse (H.B. lid) meent dat de fusie alvast op lager niveau kan beginnen. In zijn groep worden de leden der andere bonden regelmatig uitgenodigd. Dit bevordert de communicatie.

De heer Aardema (de Wouden) is van mening dat een quotumverhoging leden gaat kosten en hij begroot dit op 500 leden. De leden willen dit bedrag niet meer betalen. Hij meent dat de Vereniging hier iets tegenover moet stellen, b.v. een hogere honingprijs. Ook de heer Meyberg (Emmen) denkt dat de quotumverhoging moeilijkheden zal geven. Hij steunt het voorstel, omdat het nodig is en bepleit meer activiteit in de afdelingen.

Terugkomend op de districtsvergaderingen meent de heer Pol (Amstelveen) dat op deze vergaderingen geen besluiten kunnen worden genomen.

Punt 4. De notulen der voorgaande A.V. worden zonder verdere discussie aanvaard.

Punt 5. Nieuwbouwplannen.

De voorzitter zegt dat wij meer armslag nodig hebben. Mogelijk zal de quotumverhoging tot enig ledenverlies lijden. Het verloop naar goedkopere bonden is haast traditioneel geworden en de eerste stap op weg naar afschaffing der bijen. Verenigingen op ander terrein vragen beduidend meer contributie. In kleinere landen dan het onze bestaan wel florerende verenigingen, dank zij een hogere contributie. Het nieuwe Bijenhuis moet universele service kunnen bieden. Een bijenteeltleraar in onze dienst is geen overbodige weelde. Een tentoonstellingsstand, beschikbaar voor afdelingsactiviteiten is ook zo'n vrome wens.

Afdeling Handel beoogt niet het maken van winst, doch werkt prijsregulerend. Dat handelaren een fractie onder onze prijzen staan acht hij logisch. Daar de voorzitter bij de verkoop van het oude Bijenhuis zoveel voordelen heeft kunnen behalen, dat hij van een cadeau zou willen spreken, legt hij een claim op de vergadering. Het nieuwe Bijenhuis moet een lust zijn om in te werken en te kopen. Wij willen en kunnen het niet te duur maken. Nadrukkelijk vraagt de voorzitter het vertrouwen der vergadering. Door onoverkomelijke moeilijkheden met de huidige architect wil het H.B. graag een andere architect aantrekken. Gedacht wordt aan de heer van de Top, een bekende persoonlijkheid in onze vereniging. Het H.B. heeft alle vertrouwen in hem. Een conciërgewoning

is een dringende noodzaak. Een dergelijk kapitaal pand kan niet onbeheerd staan. Bovendien moet voor dringende gevallen iemand aanwezig. De heer Snoek (Assen) is ongerust over de nieuwbouwplannen. Om een constructieve bijdrage te leveren heeft deze afdeling een rondschriven gestuurd aan alle afdelingen, waarin de afd. Assen enige suggesties doet om uit de financiële perikelen te geraken. Dit zou een mooie daad van eensgezindheid zijn.

De voorzitter dankt de heer Snoek. Als de plannen een vastere vorm hebben aangenomen zal hierop zeker worden teruggekomen.

Dhr. Smit (Groningen) wil wel toestemming geven, doch wil graag weten waarvoor precies. Dit wordt een geheel ander bouwplan. Hij wil groepsvergaderingen beleggen, die na kennisname der plannen, alsnog het H.B. kunnen machtigen.

De voorzitter repliceert dat we nu moeten besluiten. De plannen zijn niet veranderd. Het geheel wordt alleen anders gegroepeerd. Dit nieuwe plan wordt vanzelfsprekend gepubliceerd. Om een vlotte gang van zaken te bevorderen verzoekt de voorzitter punt 5 (nieuwbouwplannen) en punt 6 (vaststelling quotum) als één geheel te zien.

Dhr. Tesing (Westland) heeft zoveel vertrouwen in het H.B. dat hij geen behoefte heeft aan details. Hij suggereert een bouwsteenactie te gaan voeren.

Dhr. Kaal (Adam) vraagt wat het geheel zal gaan kosten.

De voorzitter komt de vergadering tegemoet. Het H.B. verbindt zich tot een totaal uitgave voor het te bouwen Bijenhuis van f 450.000,—. Daarin moeten wij ons beperken, aldus dhr. van Rappard.

De kosten van grondaankoop blijven hier vanzelfsprekend buiten. De grond heeft als bouwterrein een veelvoud van de waarde, die wij ervoor hebben betaald.

De woning ligt in de premiesector. Wij zullen ook hierbij de nodige beperkingen in acht nemen. Wij zullen echter wel rekening dienen te houden met de de kosten van verplaatsing en inrichting, waarbij te denken is aan een bedrag van f 50.000,—. Onze totale credietbehoefte zal dus zijn f 150.000,— voor welk bedrag een hypotheek opgenomen zal dienen te worden of op andere wijze in zal moeten worden voorzien. (Voorstel Assen, Westland).

Dhr. Kaal wil graag enige garantie op dit punt. Hij vindt dit voorstel niet reëel. De voorzitter komt met het tussenvoorstel: Zo snel mogelijk opening van zaken geven en dit publiceren. In kringvergaderingen de mening der afdelingen beluisteren en mocht er geen duidelijke meerderheid achter de bouwplannen staan dan zal het H.B. een buitengewone A.V. bijeenroepen.

Dhr. v. d. Top (architect) geeft een toelichting op het veranderde bouwplan. Hij ziet wel degelijk mogelijkheden, temeer daar hem is gebleken, dat de zaak financieel gezond is.

Dhr. Kaal heeft geen bezwaar tegen een nadere uitwerking der plannen. Als het plan klaar is wil hij graag opnieuw stemming hierover.

De voorzitter zegt opnieuw toe, dat als er een beduidende weerstand is, er opnieuw een A.V. zal worden uitgeschreven.

Afd. Haarlem dankt de voorzitter voor de bekwaame wijze waarop hij de verkoopprocedure heeft behandeld en vraagt of er in het nieuwe gebouw alternatieve gebruiksmogelijkheden kunnen worden ingebouwd.

Daar het blijkbaar niet geheel duidelijk is geworden stelt de voorzitter nogmaals duidelijk, dat de totale bouwsom van f 450.000,— geldt voor het gebouw, inclusief de inventaris, doch exclusief de kosten van verplaatsing en verwerkingsmachines. Deze zaak is

te belangrijk om er een 'va banque' spelletje van te maken, aldus de voorzitter. Indien noodzakelijk zal het H.B. de extra A.V. bijeenroepen in september.

Dhr. Aardema (de Wouden) merkt op dat zijn mandaat beperkt is. Hij kan dit dus niet doen. Bovendien vindt hij dat de concierge wel in een huurwoning kan wonen.

De voorzitter vraagt hierna een principe uitspraak over punt 5 (nieuwbouw), gecombineerd met punt 6 (quotum) aangevuld met het amendement, dat een buitengewone A.V. zal worden bijeengeroepen als er beduidende weerstand is. Blijkt dit bezwaar niet groot dan gaat de zaak dus door.

Gedurende de hierna volgende stemming vraagt dhr. Stas (Eindhoven) of hij moet stemmen over punt 5 gecombineerd met punt 6. Bij bevestiging hiervan deelde hij mede, dat hij hiervoor geen mandaat heeft en dus blanco moet stemmen.

Het voorstel wordt met een beduidende meerderheid (163 stemmen) aangenomen.

Na de pauze komt punt 10 (benoeming ereleden) aan de orde. Na uitvoering memorering van de verdiensten van de heer G. J. A. Meyer in Babberich wordt voorgesteld de heer Meyer te benoemen tot ERELID DER VERENIGING. Het voorstel wordt bij acclamatie aanvaard, waarop de voorzitter dhr. Meyer vraagt of hij dit erelidmaatschap wil aanvaarden.

Dhr. Meyer meent dat zoveel lof onverdiend is en dat dit alles met een korreltje zout moet worden genomen. Hij aanvaardt dit erelidmaatschap met bijzonder veel genoegen. (Applaus).

Daarna somt de voorzitter uitvoerig op de kwaliteiten van de heer J. F. Verhoeven te Beekbergen en stelt voor ook de heer Verhoeven te benoemen tot ERELID DER VERENIGING. Het voorstel wordt bij acclamatie aanvaard. Dhr. Verhoeven vindt het jammer dat hij als erelid geen stemrecht meer heeft, doch wordt door de voorzitter op andere mogelijkheden gewezen, waarna dhr. Verhoeven zegt dit erelidmaatschap met genoegen te willen aanvaarden. (Applaus).

Punt 7. Voorstel A'dam. (Ontkoppeling afd. Handel en Vereniging). Dhr. Kaal licht dit voorstel uitvoerig toe en stelt voor van afd. Handel een stichting te maken.

Dhr. van Mourik belicht de zaak van de financiële kant. Voorlopig is het beter dat de zaak blijft zoals het is. Mocht er verandering intreden dan zal hij zeker het H.B. adviseren stappen in die richting te ondernemen. Laten wij echter niet op de zaken vooruitlopen, aldus dhr. v. Mourik.

Dhr. Kaal doelt met zijn voorstel echter niet op de financiële kant. (fiscaal voordeel). Hij wil de zaken scheiden om boekingsverschuivingen te voorkomen. Afd. A'dam heeft voor de verschillende afdelingen geheel gescheiden administraties en zelfs aparte penningmeesters. Dit geeft een beter overzicht.

Dhr. van Mourik protesteert fel tegen de opmerking a's zouden er verschuivingen in de boeken hebben plaats gehad. Balans en Verlies- en Winstrekening geven wel degelijk een juist beeld. Twee topfunctionarissen kan de Vereniging zich momenteel niet veroorloven.

Dhr. Tesing (Westland) heeft geen bezwaar tegen een éénhoofdige leiding. Een stichting is een rechtspersoonlijkheid. Voor een gezonde ontwikkeling lijkt het hem niet gewenst op de gang van zaken vooruit te lopen.

Bij stemming blijkt dat momenteel geen meerderheid voor dit voorstel aanwezig is.

Voorstel 2 afd. A'dam (het indienen van moties ter A.V.) Dhr. Kaal licht dit voorstel uitvoerig toe. Een A.V. moet in een bijzondere situatie een uitspraak

kunnen doen. Dit moet worden gezien als een opdracht aan het H.B.

De voorzitter werpt tegen dat de meeste afgevaardigden met een beperkt mandaat komen en dus geen uitspraak kunnen doen. Dhr. Kaal licht dit voorstel nog nader toe en wenst vastlegging van dit recht in het Huishoudelijk Reglement.

De voorzitter vindt dit iets essentieels. Het H.B. moet zich eerst beraden hoe dit recht vast te leggen in het huishoudelijk reglement. Dhr. Tesing (Westland) valt dhr. Kaal bij. Dit voorstel moet een agenda-punt zijn op de eerstkomende H.B. vergadering.

De voorzitter zegt toe, dat het H.B. op de eerstkomende A.V. een voorstel dienaangaande zal indienen.

Hierna verlaat de voorzitter de vergadering wegens ambtsbezigheden elders. De vice-voorzitter, de heer H. G. Maagendans, neemt de leiding over.

Punt 8. Voorstel afd. Arnhem tot het instellen van de status LID VAN VERDIENSTE.

De voorzitter licht dit voorstel uitvoerig toe. Het H.B. vreest echter, dat er dan een teveel aan onderscheidingen zal ontstaan. Niemand vraagt het woord. Het voorstel wordt afgewezen.

De voorzitter deelt mede, dat de Imkersdag 1970 zal worden georganiseerd door afd. Heiloo. (Applaus). Voorstel 2 afd. Arnhem. (mensen beschikbaar stellen aan afdelingen, die de Imkersdag organiseren door de afdeling die dit het voorgaande jaar heeft gedaan. De voorzitter stelt vast, dat de tot nu toe gehouden Imkersdagen altijd perfect waren georganiseerd. Het H.B. streeft naar spreiding der Imkersdagen.

De bereidheid tot hulp is wel aanwezig, doch de grote afstanden maken dit welhaast onmogelijk. Het voorstel wordt afgewezen.

Voorstel afd. Ede (zie febr. nr.) Het H.B. juicht dit voorstel toe en heeft reeds iets in die richting gedaan door in het winterseizoen geen korting op kunstraat te verlenen. Bij de A.N.W.B. die wel een splitsing kent tussen leden- en niet-ledenprijs is de bestaande toestand geaccepteerd door het Ministerie van Economische Zaken. Het Ministerie is reeds gepolst over deze zaak en staat zeer kritisch hiertegenover. Niettemin neemt het H.B. dit voorstel graag over en vraagt tijd om de technische moeilijkheden te overwinnen.

Dhr. Fontein (Velp) vindt één prijs, flink opgetrokken, de eenvoudigste weg. De leden moeten dan een stevige korting krijgen. De voorzitter wijst nogmaals op de ontvangst brief van het Ministerie van Economische Zaken.

Dhr. Aardema (de Wouden) vindt het een bezwaar dat ook een kaarsenmaker lid kan worden.

Punt 11. Rapport van de Commissie voor het nazien der boeken 1969. De voorzitter leest dit rapport voor. Het geeft geen aanleiding tot opmerkingen.

Afd. Finsterwolde merkt op, dat punt 6 (quotumverhoging) nog niet is behandeld. De voorzitter repliceert, dat dit punt is behandeld, gecombineerd met punt 5 (nieuwbouw). Er ontwikkelt zich een discussie tussen de Voorzitter en enige leden, die zich bezwaard voelen over deze gang van zaken. Deze discussie wordt uiteindelijk geformuleerd door dhr. Stas (Eindhoven). Dhr. Stas memoreert, dat hij gedurende de stemming over dit onderwerp een vraag dienaangaande heeft gesteld. Daar de zaal niet meeging heeft hij het hierbij gelaten. Toch vindt dhr. Stas dit een onjuiste manoeuvre, gezien de belangrijkheid van beide punten. (Applaus).

Verschillende afdelingen steunen de voorzitter en deze vraagt bij zitten en opstaan aan de vergadering of dit punt opnieuw moet worden behandeld. De overgrote meerderheid wijst dit af.

Punt 12. Aanwijzing Commissie voor het nazien der boeken over 1970.

Voorstel H.B. afd. Brielle en afd. Brummen. Als reserve afd. Bunnik.

De vergadering heeft geen bezwaar.

Punt 13. Plaats Algemene Vergadering 1971.

Voorstel H.B. Voorlopig 1 mei 1971 te Utrecht.

De vergadering gaat hiermede accoord.

Punt 14. Jaarstukken 1969 en Begroting 1971. Zelfs na enige aanmoediging vraagt niemand het woord. De jaarstukken 1969 en de begroting 1971 worden accoord bevonden.

Punt 15. Rondvraag.

Dhr. Tesing (Westland) vraagt of er niets gedaan wordt aan de z.g. Komkommerkwestie. Hij wil ook graag een ander vignet op de titelpagina van ons maandblad.

De voorzitter zegt dat het H.B. naar een andere titelpagina zoekt. Dhr. Hilhorst wordt bereid gevonden de vraag van dhr. Tesing over de komkommerkwestie te beantwoorden.

De heer P. T. Hilhorst, secretaris van de Afdeling Bijenteelt van het Landbouwschap, deelt naar aanleiding van de vragen van de heer Tesing mede, dat voor enkele gebieden een oplossing voor het komkommerprobleem is gevonden middels een verplaatsingsverordening van het Landbouwschap. De kern van deze oplossing is echter dat zowel tuinders als imkers er voor moeten zijn. In andere gebieden bevinden de tuinders zich wel bij een gemeentelijke verplaatsingsverordening. Deze tuinders zullen niet medewerkers aan een regeling van het Landbouwschap, waarbij immers zowel tuinders als imkers als gelijkwaardige partijen aan het overleg en het tot standkomen van de verplaatsingsverordening zullen deelnemen.

Hoewel de gemeentelijke verordeningen voornamelijk door hun eenzijdigheid voor de imkers immers onaanvaardbaar zijn, is het vooral in de gemeenten waar de tuinders veel invloed op de Raad hebben, uitermate moeilijk deze verordening opgeheven te krijgen.

In gesprekken met enkele gemeenten is er wel enig resultaat geboekt, doch spreker vindt dat het niet snel genoeg gaat en daarom wordt de mogelijkheid onderzocht of de Kroon bereid kan worden gevonden eenzijdige gemeentelijke verordeningen nietig te doen verklaren, omdat zij in strijd zijn met het belang van niet alleen imkers maar ook tuinders en andere groeperingen, die bijen nodig hebben voor het bestuiven van hun gewassen. Temeer omdat de tuinders hun komkommerkassen kunnen vrijwaren niet alleen van binnenkomende bijen maar ook van hommels, zweefvliegen en andere insecten. Een aantal tuinders hebben een oplossing voor het zaadkomkommerprobleem gevonden door het verbouwen van uitsluitend vrouwelijk bloeiende komkommerplanten.

In overleg met de kring Zuid-Holland zal een beroep op de Kroon worden voorbereid. Deze procedures kunnen echter zeer lang duren. Hoe moeilijk het is een bestaande gemeentelijke verordening opgeheven te krijgen, toont spreker aan de hand van activiteiten van imkers samen met spreker tegen de verordening in de gemeente Zoetermeer, welke gemeente, doordat het als reservewoonstad voor en Haag dient een geheel ander karakter heeft gekregen en komkommer teelt er vrijwel niet meer voorkomt. Aangeboden werd zelfs B. en W. te begeleiden naar de proeftuin van Amsterdam om het afschermen van de luchtramen in de praktijk te gaan bekijken.

Een ander punt is echter als er een nieuwe verordening door een gemeente dreigt te worden inge-

steld. Het is dan zaak dit zo snel mogelijk door te geven aan spreker omdat het overleg met de gemeente en een bespreking met alle betrokken partijen soms kan leiden tot een voor alle partijen aanvaardbaar alternatief.

Na nog enige opmerkingen van dhr. Tesing zegt de voorzitter dat deze gehele kwestie een afweging is van economische belangen en een tuinder heeft een groter economisch belang dan de imker.

Afd. Zwolle voelt zich bezwaard door de gestage teruggang van het ledenaantal. Dhr. van Mourik licht een en ander nader toe. Afd. Zwolle heeft tevens gelezen, dat er 22 afgevaardigden naar het Congres te München zijn geweest. Hij vraagt, waar dit bedrag is geboekt.

Dhr. van Mourik antwoordt, dat het wel mogelijk is, dat er 22 mensen zijn gegaan, doch slechts één afgevaardigde van de Vereniging en wel mede namens de Bedrijfsraad. De jaarlijkse kosten hiervan zijn f 200,—.

Dhr. Strooper (Winterswijk) wil nog eens terugkomen op punt 6. Hij is voorstander van een soortgelijke actie als voorgesteld door afd. Assen en Westland (bouwsteenactie). Hij wil er t.z.t. gaarne meer van vernemen en zal er in afdelingsverband alvast iets aan gaan doen.

De voorzitter zegt toe, dat het H.B. dienaangaande zeer zeker met een voorstel zal komen. Er moet echter eerst een duidelijk beeld zijn. Het H.B. zal deze acties zo krachtig mogelijk steunen.

Dhr. Meyberg (Emmen) brengt de bestrijdingsmiddelencommissie ter sprake. Speciaal over het bespuiten van bermen wil hij opheldering. De voorzitter zegt,

dat het bespuiten van gewassen, die niet door bijen worden bevolgen, niet behoeft te worden gemeld. Alle andere gevallen direct te melden aan de Bestrijdingscommissie.

Ir. Mommers licht een en ander nader toe.

Er wordt zeer sterk tegen spuiten gereageerd. Ook door de Plantenziektkundige Dienst. Het Landschap wordt door spuiten ontstellend verarmd. Spuitschade kan het effectiefst worden gemeld aan de Algemene Inspectie Dienst.

(Adressen van de divers districten zijn vermeld in het art. **Spuitschade** opgenomen in het oktoberno. van 1969). De dode bijen, liefst zo veel mogelijk en zo snel mogelijk zenden aan de Rijksbijenteeltconsulent. Verpakken in kartonnen of houten doosje, niet in plastic, blik of glas. Door een nieuwe methode van onderzoek is het n.l. mogelijk in vele geval vast te stellen welk soort vergif is gebruikt. De voorzitter herhaalt de belangrijkste adressen.

Dhr. Diemersen (Beetsterzwaag) vraagt om toezending der lijst van honinggevende gewassen. Diverse andere afdelingen hebben hiervoor ook belangstelling. De lijsten worden zo spoedig mogelijk toegezonden.

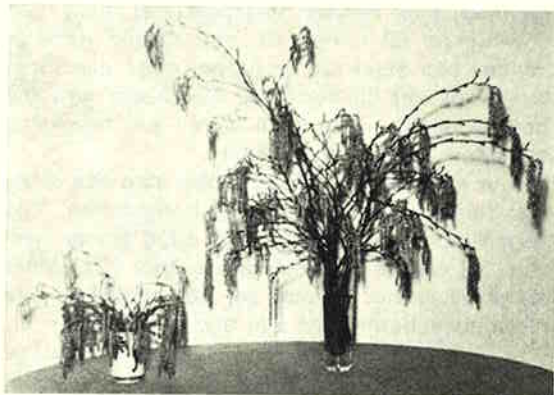
Dhr. Aardema (de Wouden) vraagt om suikerlevering in plastic zakken. De papieren zakken worden echter tweemaal gebruikt en kosten dus vrijwel niets. Goede plastic zakken zijn zeer prijzig.

Mr. Blaisse vraagt naar de stand van het koolzaad. Verschillende afgevaardigden dienen hem van repleik. De bloei zal nog enige weken op zich laten wachten. Niets meer aan de orde zijnde sluit de voorzitter de vergadering.

De lezer schrijft

DE IMKER ALS STUIFMEELHALER

Min of meer door toeval kreeg ik kort geleden een idee, dat ik u niet wil onthouden, omdat dit een manier van stuifmeel winnen in het vroege voorjaar inhoudt, die theoretisch gemakkelijk uit

te voeren is. Practisch is het moeilijker, maar door dit op de navolgende manier of opuweigen manier te proberen, krijgt u meteen een idee van het geduld, dat bij wetenschappelijk onderzoek wordt vereist, voordat een juiste experimenteermethode gevonden is.

Het idee werd geboren, toen ik door mijn vrouw terechtgewezen werd, nadat ik tegen een bos bloeiende gagel aanstootte, waardoor een grote wolk stuifmeel op tafel neerddarrelde. Wat zouden bijen dat stuifmeel goed kunnen gebruiken! Zo'n klein bosje gagel zet dan natuurlijk geen zoden aan de dijk, daarom zou dit gedaan moeten worden met wilgen- of elzekatjes of in elk geval met takken van een heester of boom, waar gemakkelijk aan te komen is en die vlot en eenvoudig in bloei getrokken kunnen worden. Hiervoor komen elzekatjes het eerst in aanmerking, boven wilgekaten, omdat de elzekatjes eerder bloeien en meestal gemakkelijker te krijgen zijn.

Wanneer we een flinke bos van deze katjes in een vaas in een verwarmde ruimte zetten, zullen ze na korte tijd in bloei komen en dan kan de stuifmeelwinning beginnen. De hierna te beschrijven methode lijkt mij, mede uit eigen ondervinding, verreweg de beste, omdat hierbij het minste stuifmeel verloren gaat. Hiertoe plaatsen we onze vaas (of vazen) met bloeiende katjes één of twee keer per dag niet op een krant of ruw oppervlak omdat het stuifmeel daar moeilijk af te halen is, maar op een glasplaat of b.v. een formica tafelblad en stoten dan een paar keer flink tegen de takken of vaas zodat het stuifmeel overvloedig naar beneden dwarrelt op de glasplaat of wat er onder de vaas mag liggen. Hierna kunnen we het stuifmeelpoeder met een scheermesje op een hoopje schrapen en het verder verzamelen. Om de stuifmeelbrengst te verhogen kunnen we in plaats van één bos elzetakken er zoveel nemen als we wenselijk achten. Het is onnodig te vermelden dat met toenemend aantal katjesbossen de stuifmeelproductie verveelvoudigd wordt; en aangezien vrouwen meestal wel van bloemen houden, zal het geen bezwaar zijn de huiskamer te tooien met een overvloed van deze mannelijke bloeiwijzen, temeer omdat we de rommel in de vorm van stuifmeel ook nog zelf opruimen. Hoe het stuifmeel ingevoerd wordt? Daar zijn moeilijk vaste regels voor aan te geven. In het Handboek der moderne Bijenteelt staan onder het hoofdstuk „stuifmeelsurrogaten” in de §§ 1104 e.v. enkele methoden over het aanbieden van stuifmeelsurrogaten aangegeven die natuurlijk alle te overwegen zijn, maar omdat we daar met overvloedige hoeveelheden te doen hebben en het daarbij niet hindert of er wat gemorst wordt, zouden we hier toch een zekerder methode verkiezen en in dat geval zal het het beste zijn, wanneer het stuifmeel in een suikeroplossing wordt gemengd om daarna aan de bijen ingevoerd te worden. Wanneer dit invoeren kan geschieden, hangt natuurlijk van het weer af, stuifmeel in poedervorm is wel enige tijd te bewaren, dus dat levert geen probleem op. Het belangrijkste is, dat het mogelijk is onze bijen te helpen in een tijd dat ze hulp het beste kunnen gebruiken.

L. van Beek,
Ugchelen.

HULP BIJ DE WEDDENSCHAP

(zie febr. no. blz. 33)

De lezer schrijft:

In mijn glorie-tijd hield ik achttien volken en eens ging ik daarmee naar een 3 km. verderop liggend koolzaadveld. Na de dracht werden de

volken weer naar huis gehaald en slingeren maar.

We waren volop aan het slingeren toen er een boer bij me kwam „of ik die .....bijen (die teruggeslagen waren) maar even wilde komen weghalen, want zijn arbeiders hadden er zo'n last van”.

Op dat moment had ik niets anders beschikbaar dan een drierskastje, waarin een kernvolkje. Ten einde raad nam ik dat kastje, ging ermee naar mijn standplaats op het koolzaadveld en geloof het of niet, het vlieggat was nog niet open of de bijen stormden erop af en werden zonder vechterij aangenomen.

Nog dezelfde avond haalde ik het kastje weer naar huis en nu komt het wonder: de volgende dag was er geen bij meer te ontdekken op het koolzaadveld.

Of die boer ook even blij was. Dat zelfde jaar heb ik van dat volk nog tien pond honing geslingerd.

Nu ik toch aan het vertellen ben: Van mijn vriend Ouwerkerk nam ik eens twee Duitse tweevolkskasten over. Hij kon er niet goed mee overweg en ik wilde het weleens proberen.

Die kasten hadden in de broedkamer 15 ramen en in de honingkamer 10. Dat eerste jaar was een succes. Een der kasten stond op de weegschaal en de bijen haalden zo geweldig dat ik er iedere avond tien pond moest bijzetten. Mijn succes duurde slechts één bijenseizoen, alle volgende jaren werd steeds een van de twee koninginnen afgemaakt. Welke fout ik toen gemaakt heb weet ik nog niet. U soms???? Dat ene jaar zal ik echter mijn leven lang onthouden. Toen slingerde ik op nog geen drie meter bij mijn stal vandaan. Er was echter zo veel te halen, dat de bijen niet eens naar mijn slinger omkeken.

Dat een goede imker niet wordt gestoken vind ik maar zeer betrekkelijk. Van nature ben ik een heethoofd, maar als ik bij mijn bijen ben doe ik altijd zeer bedachtzaam. Zonder pijp en zonder kap, mijn handen overdekt met bijen, heb ik weleens 30 ramen uit mijn kasten gehaald zonder één steek op te lopen, maar dan moet ik er wel wat bij vertellen. De dracht was die dag geweldig en de bijen waren aan beweging speelden altijd voor de kast.

Een vriend van mij in Zoetermeer had een grote stal ronde en Gravenhorster boogkorven. Zijn negen kinderen speelden ook altijd om de korven. Hij werkte ook meestal zonder kap. Maar als er onweer in de lucht zat was hij wel zo wijs niet onbeschermd aan zijn bijen te werken.

C. A. Metselaar,
Boskoop.

De Meiziekte

Over de bijenziekte, die de Meiziekte genoemd wordt, zijn meer dan honderd jaar lang al vragen gerezen, die niet beantwoord werden. Deze ziekte kan zomaar bij iedere imker optreden, voordat hij er erg in heeft.

Dat de schade, door deze ziekte veroorzaakt, zeer groot kan zijn moge blijken uit een foto in het boek van „De Roevers” afb. no. 348, waar de dode bijen met de schop opgescheept kunnen worden. Indien mijn geheugen me niet in de steek laat: het Zwitserse boek van Kramer en het Duitse boek van Freudenstein geven beelden van dergelijke drama's. De sterfte kan zo groot zijn, dat een bijenvolk hierdoor voor de zomerdracht totaal waardeloos wordt. Soms kan het zich nog herstellen voor de heidedracht.

Als oorzaak van de Meiziekte wordt vaak opgegeven, dat het van beschimmeld stuifmeel komt. Anderen beweren dat de wilde kastanje de oorzaak is maar ook wordt beweerd dat het door de door nachtvorst bevroren bloemen komt. De ziekte komt n.l. voor in eind April-begin Mei, de tijd dat er in ons land nog wel eens een nachtvorstje komt.

De oude bijen die overwinterden, hebben er geen last van., maar het zijn juist de jonge volbehaarde bijen, die van deze ziekte te lijden hebben. Zij zijn machteloos om te vliegen, deze z.g. „Zandlopers”, met hun zeer opgezwollen achterlijf. Trekt men zo'n bij uit elkaar, dan ziet men een gelige stijve massa; een stuifmeelverstopping.

Terecht zegt „de Roever”: een dunne suikeroplossing geven, dan gaat de ziekte spoedig over. Het voorkómen van de Meiziekte lijkt mij beter en belangrijker omdat we dan al die jonge bijen niet behoeven te offeren. De oorzaak van deze ziekte ligt m.i. bij de imker, die alleen wroeging kan hebben, zoals de ervaring mij leerde. Tussen de jaren 1951 en 1963, toen mijn werk te centraal stond, om veel aan de bijen te doen, kwam bij mij geregeld de Meiziekte voor. Uit de literatuur was mij bekend, wat de veronderstelde oorzaken waren. Wilde kastanjes groeien in mijn omgeving, nachtvorstjes komen dan ook wel voor en een beschimmeld reisraam kwam ook wel eens te voorschijn. Een onopgelost raadsel dat veel stof tot overpeinzing gaf.

Het was voor mij in die jaren opgevallen, dat het volk in de enige Buckfastkast die ik had, nimmer aan de Meiziekte leed. De volken in de simplex- en spaarkasten echter wel. (Ter ver-

duidelijking voor imkers die het niet weten, dat deze twaalfraams Buckfastbroedkamer bijna evenveel raamoppervlakte heeft als twintig broedramen standaardmaat).

In de zojuist genoemde jaren gingen mijn reizen regelmatig naar Duitsland, Oostenrijk, Zwitserland en Italië en meestal in de kritieke Meiziekte tijd, of iets vroeger. Op deze reizen legde ik contacten met imkers, die elk jaar bezocht werden, en waar de Meiziekte min of meer regelmatig voorkwam. Op diverse hoogten in het bergland worden bijen gehouden, en waren er contacten met imkers op 450 meter hoogte, 1250 meter en op 1660 meter hoogte. Op 450 meter hoogte, in dalen dus, bloeide in Italië half april of een week later de wilde kastanje vaak. De schuld van de Meiziekte werd dan aan de kastanjes toegeschreven, want daar kwamen geen nachtvorsten voor. Op 1250 meter hoogte groeiden enkele kastanjes, terwijl er ook nog al wat nachtvorstjes waren en daar kregen de kastanjes en de bevroren bloemen de schuld.

Echter op 1660 meter hoogte kreeg alleen de nachtvorst de schuld, omdat op die hoogte geen kastanjes groeiden en practisch iedere nacht wel nachtvorst voorkwam.

Ook dit bleef dus een onbevredigend antwoord. Na 1963 kwamen inplaats van mijn werk, de bijen centraal te staan. Zij kregen alle aandacht, met als resultaat dat de Meiziekte niet meer voorkwam.

Voor een oplossing van dit raadsel is het nodig om terug te gaan naar de Buckfastkast. Omdat deze abnormale raammaat niet in mijn honingslinger paste, werd er nooit iets uit de broedkamer geoogst. Daarbij kreeg het volk even goed de tien à twaalf kilo suiker voor inwinterring. Zo'n volk zat er dan goed bij. Maar we weten ook dat de ontwikkeling van een broednest bij gunstiger weer tegen het einde van april zeer groot kan zijn en dat er vele duizenden jonge bijen per week uitlopen, dus dat de reserve voorraad erg slinkt. Er is wel heel wat te halen op de paardebloemen en het vroege fruit, maar er kunnen zo maar in eens een paar dagen slecht weer komen, waarin het niet mogelijk is iets aan nectar te halen. De jonge bijen moeten als voedsters echter toch hun werk doen, zoals het prepareren van honing, suiker, verse nectar en stuifmeel voor de speciale voeding van de duizenden larven, die in de cellen liggen. Omdat deze preparering in die tijd kilo's voer kost, komt een volk door minder goed weer

gemakkelijk in een noodsituatie. De jonge voedsters proberen nog van stuifmeel alleen iets te bereiden, en nemen daarvan dan zoveel te veel dat zij een verstopping oplopen. De oorzaak van de Meiziekte is dus voedselgebrek, „De Roever” heeft dus groot gelijk als hij stelt dat door wat dunne suikeroplossing te geven, de ziekte spoedig overgaat.

Maar dan is het toch verstandiger, de suikeroplossing die we moeten geven, veel eerder ter beschikking van de bijen te stellen. We voorkomen daardoor het grote verlies aan de jonge bijen.

De grootste zorg, die iedere imker heeft van half april tot 1e week mei is, op het volk te letten, opdat dit niet door ondervoeding de Meiziekte krijgt.

Een ding verwondert mij ten zeerste, n.l. dit: in 1862 verscheen een boekje van Dominee George Kleine, (door mij in 1968 voor het eerst gelezen), waarin hij de Meiziekte toeschrijft aan voedselgebrek. Dat in die honderd jaar daar niemand oren voor had, is voor mij een raadsel.

Laten wij even citeren uit „de Roever”, voor hen die het boek niet bezitten of kennen. „Meiziekte (Zandloperij), zeer veel voorkomend, doch meestal betrekkelijk ongevaarlijk. Ziekteverschijnselen: aangetaste bijen krabbelen rond en klimmen op tegen grassprietjes e.d. Het achterlijf is opgezet. De drek wordt bij Meiziekte dik en vast in tegenstelling tot de ontlasting bij Mijtziekte, die vrijwel dezelfde verschijnselen vertoont. Het belangrijkste en duidelijkste verschilpunt tussen de verschijnselen van deze beide ziekten is, dat Meiziekte vrijwel uitsluitend voorkomt bij jonge bijen. Mijtziekte treedt daarentegen in hoofdzaak bij oudere bijen op. In ernstige gevallen ligt de grond voor de kasten bezaaid met bijenlijkjes. Gewoonlijk kan de imker Meiziekte zelf constateren. Oorzaak: de oorzaak is nog onbekend, maar moet vermoedelijk gezocht worden in het gebruik van bedorven (licht beschimmeld) stuifmeel.

Hierbij wordt vooral de paardekastanje genoemd. Bestrijding: in de regel is bestrijding niet nodig. Beschimmelde raten moeten echter verwijderd worden en het voeren van suiker in een dunne concentratie (1 deel suiker op 3 delen water doet de ziekte meestal spoedig verdwijnen.” Tot zover „de Roever”.

En we kunnen dank je „de Roever” zeggen voor de bijzonder duidelijke uitleg. Een vraag blijft hierna nog open: Het stuifmeel van de kastanje in het voorjaar gewonnen, naast het centrum van het broednest opgeborgen, zou dat bewaard blijven tot het volgend jaar om dan te beschimmelen? Neen, immers bij het uitbreiden van het broednest wordt de stuifmeelkrans verder naar buiten geplaatst en de eerdere stuif-

meelcellen worden dan als broedcellen gebruikt. Geen beschimmeld kastanjestuifmeel dus van het vorige jaar.

Daarentegen wordt het stuifmeel, dat in het voorjaar van de kastanje gehaald wordt, opgeborgen in de ramen, die naast het broednest aansluiten, in ramen, die goed bezet zijn, en daarop komt schimmel nooit voor.

Bovendien: al zou de aanvoer van stuifmeel nog zo groot zijn, de bijen zouden in een beschimmeld buitenraam het stuifmeel niet opbergen, daarvoor zijn de bijtjes te principiëel.

Bij mij waren de zieke, verstopte bijen steeds met geel stuifmeel gevuld, vermoedelijk van de paardebloemen.

Indien de kastanje er schuld aan had, dan zouden de verstoppingen rood moeten zijn, omdat kastanjestuifmeel rood is. Beschimmeld stuifmeel zou een vieze kleur geven bij een verstopping, en eventueel stuifmeel van de heide van voor de winter, zou een grijze kleur geven.

Oorthuis.

STEKEN DER BIJEN

Naar aanleiding van het steken der bijen in de Jaagkieps van maart j.l. door de heer Brown het volgende:

Clutius schrijft hierover als volgt in het jaar 1597:

Als ik maar stilletjes daar bij ga en kalmpjes de broedbijen (darren) grijpe van het gat daar zij voor in de korf gaan. Zo zullen ze mij niet steken. Dat ze U steken komt doordat gij al te schielijk verschrikt de handen naar U toe haalt, schromende of vrezende gestraelt (gestoken) te worden. Dat gebeurt bij bijen die niet dagelijks bezocht worden en ik zou zonder mom aangezicht (kap) niet erbij durven komen, maar de onze, die dagelijks bezocht worden wel, omdat ze de menschen zo allenskens gewoon worden.

Het sap van confili de Greyn (Apiastum) (Melisse) is goed van reuk, die de bijen zeer beminnen, maar al had men de handen met dat sap ingewreven, dan nog zou gij niet van steken bevrijd zijn. Men vindt er genoeg die zo lastig zijn, dat men daar niet bij kan komen zonder kaproen (kap).

De bijen worden door dikmaals bezoeken en bij wezen tam en laten wel toe dat men hun werk gaat bezien, zonder te steken. Als men maar stillekens bij komt, nergens naar enige stank reukende. Wrede of straffe bijen zijn geen menschen gewoon, maar worden door dikwijls bezoeken tam gemaakt, zodat ze gelijk zijn aan de andere. (Ik kan Clutius geen ongelijk geven).

J. C. van Scherrenburg,
Renkum.

Het 22e Internationale Bijenteeltcongres te München 1969

Vervolg

Mackensen en Roberts ontwikkelden ook speciale haakjes waarmee de angelkamer van de koningin geopend kan worden. Hiervoor wordt met één haakje (het angelhaakje) de basis van het angelapparaat vast gegrepen. Met het andere haakje (het ventrale haakje) wordt er vast gegrepen bij de inbochting van het laatste buikschild (sterniet). Op deze wijze kan de angelkamer zover open getrokken worden tot ze de aanblik biedt die fig. 5 laat zien.

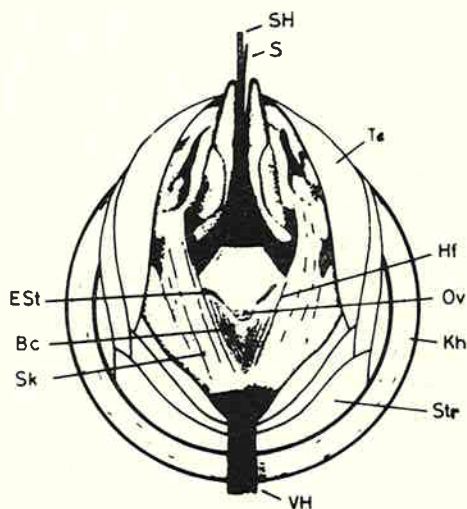

Fig. 5. S: angel, Sh: angelhaakje. Bc: angelkamer, Ov: vagina-opening, Kh: koninginnehouder, Vh: ventraalhaakje, Str.: buikschild, Te: rugschild, Sk: huidplooi in angelkamer.

Na al deze verbeteringen van de techniek, die alle voor 1950 plaats vonden, waren de grootste problemen m.b.t. het insemineren opgelost. Men had apparatuur verkregen waarmee goed en snel te werken viel.

Toch bleek dat het soms erg moeilijk was met deze apparatuur koninginnen van kleinere rassen, zoals b.v. kaukasiërs, te insemineren.

De Amerikaanse koninginnen zijn in het algemeen iets groter dan de Europese.

VI. Vesely (Tsjechoslowakije) ontwierp een speciale spuitpunt die het insemineren van kleinere koninginnen vergemakkelijkte. Het bijzondere van deze punt is dat de top niet tot het eind toe

kegelvormig uitloopt, in een klein cilindrisch gedeelte eindigt.

Na 1950 waren er eigenlijk slechts twee typen apparaten gangbaar, te weten het apparaat volgens Laidlaw en het apparaat volgens Mackensen en Roberts. Het verschil tussen deze twee typen apparaten berust hoofdzakelijk op de manier waarop de bewegingen van de haakjes en de spuit worden uitgevoerd.

Bij het apparaat volgens Mackensen en Roberts worden de haakjes en de spuit direct bewogen, door deze eenvoudig door de houders te schuiven. De beweeglijkheid van deze schuifbewegingen is te regelen door met klemmschroeven de schuifbare delen losser of vaster in de houders te klemmen.

Bij het apparaat volgens Laidlaw worden de haakjes en de spuit indirect bewogen. De haakjes en de spuit worden door middel van tandheugels met draaiknoppen bewogen.

In 1962 ontwierp Vesely een mechanisme dat diende om de spuit, die in zijn geval langs een tandheugel bewogen werd, tevens in een rugwaartse richting te laten bewegen. Door deze inrichting was het mogelijk om de valvula vaginalis te passeren zonder een sonde te gebruiken. In de zomer van 1968 is er op het laboratorium voor vergelijkende fysiologie te Utrecht een apparaat ontwikkeld dat in veel opzichten lijkt op dat van Meckensen-Roberts maar hiervan toch op essentiële punten afwijkt. De constructie die we gekozen hebben biedt mogelijkheden voor meer verschillende opstellingen, zowel voor de haakjes als voor de spuit. De houders van de haakjes en de spuit zijn bevestigd aan een samenstelsel van scharnierpunten die draaien in allen richtingen mogelijk maken. De haakjes en de spuit worden direct door de houders geschoven; klemmschroeven regelen de beweeglijkheid van alle scharnier- en schuifpunten.

Het mechanisme van de spuit is als dat van die van Mackensen, alleen gebruikten wij, in navolging van Dr. O. van Laere uit Gent, geen spuitpunten van perspex, maar van glas. Naast de hierboven genoemde nadelen heeft een glazen spuitpunt toch ook zeer opmerkelijke voor-

delen boven een perspex punt. Ten eerste kan de top fijner gemaakt worden; het oppervlak is gladder te maken, waardoor de koningin minder gauw beschadigd wordt en bovendien is glas goed bestand tegen bijtende chemicaliën die gebruikt worden om de punt te reinigen. De punten worden gemaakt door glas kapillairen boven een gasvlammetje uit te trekken; daar waar de binnendiameter minder wordt dan 0,18 mm worden ze doorgebroken, de buiten diameter mag dan daar niet meer dan 0,30 mm zijn. De top wordt m.b.v. een tandarts slijpsteentje onder een prepareermikroskoop bijgeslepen. Om de monding van de spuitpunt te polijsten gebruiken we polijstpoeder dat in bijenwas is gesmolten.

De zeer grote kwetsbaarheid van de glazen spuitpunt hebben we weten op te vangen door de spuitpunt te fraktioneren. Het kappillair wordt bovenaan doorgevild, waarna de twee delen weer met elkaar worden verbonden met een stukje plastic slang. De buigzaamheid die de spuitpunt op deze manier verkrijgt, biedt óók bij de eigenlijke inseminatie grote voordelen. Het binnengaan van de bochtige vagina wordt erdoor vergemakkelijkt. Tenslotte is ook het makkelijk kunnen wisselen van verschillende spuitpunten een voordeel van deze konstruktie. Zie fig. 6.

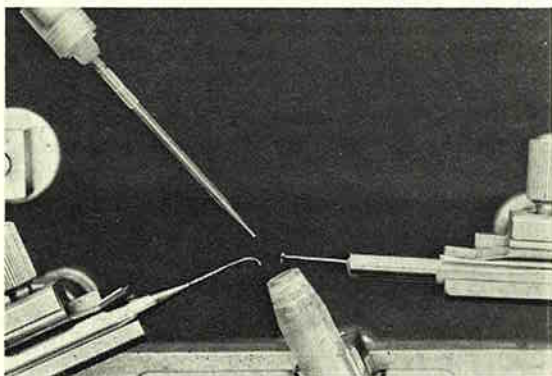

Fig. 6

Onderzoek

Op het laboratorium voor vergelijkende fysiologie te Utrecht wordt al enkele jaren een onderzoek gedaan naar de invloed die de koningin heeft op haar werksters. Het is bekend dat de koningin door het afscheiden van bepaalde stoffen invloed uitoefent op het gedrag (hofstaatgedrag; remming van redcelbouw) en de ovariumontwikkeling (remming hiervan) van de werksters.

Mede door het onderzoek van Mevr. Verheijen-Voogd is komen vast te staan dat de mandibulaire klieren van de koningin een bron zijn van deze specifieke koninginnestoffen. Om de functie van deze klieren uitvoerig te bestuderen is het wenselijk om met koninginnen te

experimenteren waarbij deze klieren verwijderd zijn.

Door eerder uitgevoerd onderzoek wisten we echter dat koninginnen, waarbij onmiddellijk na het uitopen de mandibulaire klieren zijn weggenomen, op de bruidsvlucht niet of nauwelijks meer darren kunnen aantrekken. Deze koninginnen worden in het algemeen niet bevrucht. Om deze handicap te overwinnen hebben wij voor onze experimenten onze toevlucht tot de kunstmatige inseminatie moeten nemen. Dr. O. van Laere te Gent was zo vriendelijk om ons in deze techniek in te wijden. Als resultaat van onze proeven bleek dat koninginnen zonder mandibulaire klieren zich, nadat ze kunstmatig geïnsemineerd zijn, in het volk als normale koninginnen kunnen gedragen. Na zes tot acht weken deed zich bij meerdere geopereerde koninginnen een poging tot een stille moerswisseling voor. Wat de produktie en de verzorging van het broed betreft, onderscheidde de volken met de geopereerde koninginnen zich niet van de controle volken (waarvan de koninginnen wel kunstmatig geïnsemineerd maar niet van de mandibulaire klieren ontdaan waren). Dit betekent, dat behalve de mandibulaire klieren, nog een bron van koninginnestoffen aanwezig moet zijn, omdat anders de volken direkt redcellen zullen optrekken zodra de moer begint te leggen.

Lange tijd heeft men gemeend dat de indische honingbij *Apis cerana* (= *A. indica*) een variëteit was van onze honingbij. Om dit te onderzoeken heeft Ruttner (W. Duitsland) geprobeerd beide bijensoorten met elkaar te kruisen. Alhoewel de twee soorten koninginnen dezelfde stof produceren om darren aan te lokken, werd evenwel nooit een dergelijke kruising in de natuur aangetroffen. Daarom paste Ruttner K.I. toe, om na te gaan of de nakomelingen levensvatbaar waren.

Het copulatie orgaan van de *cerana* darren vertoont enkele verschillen met dat van *mellifera* darren.

Mellifera koninginnen, van de rassen *ligustica* (Italiaanse bij) en *carnica* werden kunstmatig geïnsemineerd met *cerana* sperma. Al deze koninginnen produceerden uitsluitend darrenbroed. Een koningin geïnsemineerd met gemengd sperma produceerde uitsluitend *mellifera* werkstersbroed. Bij nader onderzoek bleek dat *cerana* sperma wel in goede konditie blijft in de spermathecae van *mellifera* koninginnen.

Maul (W. Duitsland) onderzocht waar deze bastaarderingsbarrière op berustte. Histologisch onderzoek toonde aan dat spermien van *cerana* darren in staat zijn in de eieren van *mellifera* koninginnen door te dringen. Ook de eerste klievingen van deze bevruchte eieren verlopen

als die van normale eieren. Daarna treden echter al gauw abnormale verschijnselen op. Deze fysiologische defekten, die de embryonale ontwikkeling verder verhinderen, zijn verantwoordelijk voor de kruisingsbarrière tussen *A. cerana* en *A. mellifera*. We kunnen hieruit konkluderen, dat *A. mellifera* en *A. cerana* twee duidelijk verschillende soorten zijn.

Een van de mogelijkheden voor mislukkingen bij de kunstmatige inseminatie is het achterblijven van sperma in de eileiders van de koningin. Vesely (Tsjechoslowakije) had een groot aantal koninginnen, die met verschillende hoeveelheden sperma geïnsemineerd waren, na de inseminatie 24 uur onder verschillende proefomstandigheden gehouden.

Na deze 24 uur werden de geslachtsorganen van de koninginnen onderzocht; het aantal spermien werd bepaald, dat dan in de eileiders en in de spermatheca aanwezig was.

Het bleek dat er bij koninginnen die onmiddellijk na de inseminatie vrij in het eigen bevruchtigsvolkje werden geplaatst, géén sperma in de oviducten achterbleef. Daarentegen bleek er bij de koninginnen die na de inseminatie in moerhuisjes in de volkjes werden gehouden, wel sperma in de eileiders achter te blijven. Hetzelfde was het geval bij koninginnen die met slechts 5 tot 10 jonge verzorgsters buiten het volkje werden gehouden. Bij hogere inseminatie doses, evenals bij lagere temperatuur, nam het aantal spermien dat in de oviducten achterbleef, toe. Steeds bleek het aantal spermien dat in de oviducten achterbleef omgekeerd evenredig met het aantal dat de spermatheca wel bereikte. Werden er kleine hoeveelheden ($\pm 2 \text{ mm}^3$) geïnsemineerd, dan werd bij koninginnen die in moerhuisjes gehouden werden, de spermatheca beter gevuld dan bij koninginnen die vrij rond liepen in de bevruchtigsvolkjes. Ter vergelijking werden bij enkele koninginnen stijfseloplossingen van verschillende concentraties geïnjecteerd. Hoe hoger de concentratie, hoe groter de geïnjecteerde hoeveelheid en hoe lager de temperatuur waarbij de koninginnen na de injectie werden gehouden, des te meer bleef er van deze substantie in de oviducten achter.

Voor andere mogelijkheden die de kunstmatige inseminatie biedt voor het wetenschappelijk onderzoek en de imkerspraktijk, wordt verwezen naar het uitvoerig verslag van Prof. Dr. J. de Wilde in het groentje van 1950. Een overdruk van diens artikel „De veredeling van de honingbij met behulp van Kunstmatige Inseminatie” is nog bij het Bijenhuis te verkrijgen. In het juni-nummer van Het Maandschrift voor Bijenteelt is een artikel opgenomen van Dr. A. A. Velthoen dat ook over K.I. handelt.

M. J. Sommeijer,
H. H. W. Velthuis,
Utrecht.

Literatuur:

- V. Maul : Die Ursache der Kreuzungsbarriere zwischen *A. Mellifera* L. und *A. cerana* Fabr. 2: Eibefruchtung und Embryonalentwicklung. XXII Apimondia Congr. Münch. 1969.
- F. Ruttner : Die Ursache der Kreuzungsbarriere zwischen *A. Mellifera* L. und *A. cerana* Fabr. 1: Versuche mit natürlicher und künstlicher Besamung. XXII Apimondia Congr. 1969.
- F. Ruttner e.a. : Die instrumentelle Besamung der Bienenkönigin. Handboek voor K.I., uitgegeven in opdracht van de permanente commissie „biologie van de bij” van Apimondia, ter gelegenheid van het XXII Apimondia Congr. Münch. 1969. Zeer aanbevolen. Hierin uitgebreide literatuurlijst. Ook in een franse, engelse en russische uitgave te verkrijgen.
- M. J. Sommeijer;
H. H. W. Velthuis : The acceptance of queens without mandibular glands after artificial insemination. XXII Apimondia Congr. Münch. 1969.
- A. A. Velthoen : Verslag van bezoek aan Rothamsted ter bestudering van de K.I. der bijenkoningin. Maandschrift v. Bijenteelt juni 1949.
- Vi. Vesely : Sperma-verhaltenen in lateralen Ovidukten künstlich besamter Bienenköniginnen. XXII Apimondia Congr. Münch. 1969.
- J. de Wilde : De veredeling van de honingbij met behulp van kunstmatige inseminatie. Maandschrift v. Bijenteelt 1950.

IN MEMORIAM

AFDELING HAAKSBERGEN

Op 24 december 1969 is overleden ons lid de heer

A. WESTENDORP
te Buurse

in de ouderdom van 77 jaar.
Hij was een goed imker en actief lid van de afdeling.

Afd. Haaksbergen.

IN MEMORIAM

AFDELING N. & Z. BEVELAND

Na kortstondige ziekte ging van ons heen in de gezegende ouderdom van 87 jaar ons lid de heer

C. RAAS

Wij verliezen in hem een trouwe vriend en toegewijd imker.

Afd. N. & Z. Beveland.

UIT DE JAAGKIEPS

Voedingswaarde van honing

Irish oktober neemt een paar gegevens over uit tabellen van het Amerikaanse Ministerie van Landbouw betreffende de voedingswaarde van verschillende produkten. Kristalsuiker bevat niets anders dan koolhydraten. Dat betreft zowel rietsuiker als bietsuiker. Bij de bereiding van de suiker zijn alle eiwitten, mineralen en vitaminen verwijderd, die het oorspronkelijke produkt bevatte. Een pond (453 gram; het betreft hier Amerikaanse ponden) rietsuiker of bietsuiker bevat 451,7 gram koolhydraten en het heeft een waarde van 1748 calorieën.

Slingerhoning bevat een zekere hoeveelheid van alle belangrijke voedingsmiddelen, behalve vitamine A. Een (Amerikaanse) pond honing bevat 1,4 gram eiwit en verder in milligrammen: calcium 23, fosfor 73, ijzer 4,1, thiamine 0,02, riboflavine 17, niacine 1, vitamine C 16. Totaal aan koolhydraten 360 gram. Kalorische waarde: 1333.

Bijen-genetika

De uitgave 1968 van Annual Review of Genetics bevat 26 bladzijden over bijengenetika. Het is een uitstekend artikel en het geeft 161 referenties, zegt ABJ september. Schrijvers zijn Walter C. Rothenbuhler en Jovan M. Kulincevic van de Ohio State University en Warwick E. Kerr van de universiteit van Sao Paulo. We vermelden dit even voor lezers die erg geïnteresseerd zijn in erfelijkheid bij bijen.

Heide

L. M. Thake heeft de honing bekeken die in de winkels wordt aangeboden en vooral van de heidehoning is hij een beetje geschrokken. Hij zegt in Scottish januari: We weten dat we er niet voor kunnen instaan dat onze heidehoning voor 80% afkomstig is van zuivere struikheide, maar op de etiketten zie ik honing als heidehoning aangeduid, waarvan ik betwijfel of ze ook maar voor de helft van de heide afkomstig is. Hij voegt daaraan toe: Ik ben bang dat weinigen, die deze klacht lezen, tot de schuldigen behoren die niet trots op hun produkt zijn en die alleen maar voordeel trekken uit de vraag naar heidehoning. (Ook in Schotland is dit jaar heidehoning schaars!)

Niet alleen Schotland, maar ook Ierland heeft uitgestrekte heidevelden en Harry Alden vertelt in Irish januari iets over het winnen van heidehoning. Er zijn heel goede heide-imkers in Ierland, zegt hij. Maar er zijn ook heide-imkers, die hun voordeel zouden kunnen doen met een paar wenken. Laten we beginnen met de meest voorkomende fouten, die gemaakt worden. Er zijn drie fouten, die velen maken. Ze brengen hun volken te vroeg naar de heide. Ze geven teveel honingkamerruimte. En nadat ze hun volken de heidehoning hebben afgenomen, laten ze de gevulde raten te lang staan voordat ze die gaan slingeren.

De bloeitijden van tal van drachtplanten lopen van jaar tot jaar nogal uiteen. Dat is vooral in het voorjaar het geval. Maar tegen het eind van juni halen de laatbloeiende planten het tijdsverlies in. En als in het voorjaar alles vroeg gebloeid heeft, treedt er bij de later bloeiende planten een vertraging in. De heidebloei vertoont van jaar tot jaar maar weinig variatie wat de bloeitijd betreft. In het gebied waar ik mijn bijen op de heide heb, is 12 augustus meestal de belangrijkste dag. Als ik de volken eerder naar de heide breng, vliegen ze in op andere drachtplanten en dan krijg ik geen zuivere heidehoning. De beste, de allerbeste heidehoning winnen de bijen tegen het einde van het seizoen, als de andere drachtplanten (dophei, wilgenroosje!) uitgebloeid zijn.

In de meeste jaren vult een goed volk één honingkamer en bergt bovendien een goede voorraad op in de broedkamer en dat is het, wat de vakkundige imker graag wil. Als we meer dan één honingkamer opzetten is het gevolg, dat de honing verspreid wordt opgeborgen in vele raten. En in slechte heidejaren blijft veel heidehoning in die verspreide raten onverzegeld.

Heidehoning trekt gemakkelijk vocht aan en zelfs als de raten met heidehoning helemaal verzegeld zijn, zuigt de honing vocht aan uit de omgevende lucht als de raten niet erg doelmatig zijn opgeborgen. Daarom moet heidehoning warm uit de kast worden geslingerd en moet hij spoedig in de flakons worden gedaan.

Op tentoonstellingen zien vele juryleden graag veel luchtballen in de heideslingerhoning. Tussen haakjes: als we het over heidehoning hebben, bedoelen we altijd honing van de struikheide als we niet anders vermelden. Dopheihoning en gemengde heidehoning worden op tentoonstellingen dus niet aangemerkt als heidehoning. Maar, wat die luchtballen in de heidehoning betreft, die moeten wel regelmatig over de hele inhoud van het potje verdeeld zijn. Als we heidehoning keuren, maken we eerst een kuiltje aan één zijde van het honingoppervlak. Dat kuiltje moet een kuiltje blijven, het mag

niet vollopen. Aan de andere kant van het honingoppervlak roeren we de honing even snel door. De geroerde honing mag gedurende korte tijd vloeibaar blijven. Aan de hand van deze beide proefjes beoordelen we of we met echte heidehoning te doen hebben.

Na vele jaren ervaring en na vele vertrouwelijke gesprekken met andere heideimkers zijn we tot de overtuiging gekomen, dat het niet lonend is om de volken „klaar te maken voor de heide”, zoals dat heet. Sommige schrijvers raden ons aan om broed en/of bijen van andere kasten te nemen om er de heidevolken mee te versterken. Anderen geven ons de raad om geen volken naar de heide te brengen, die reeds een massa honing van de zomerdracht hebben binnengehaald. Wij zijn van mening dat ieder volk dat geen zwermplannen meer heeft en dat midden juni een goed leggende koningin heeft, op het juiste tijdstip een overvloed van bijen zal hebben voor de heideoogst.

Van volken, die midden juni weinig broed en bijen hebben, mogen we niet verwachten dat ze mee heidehoning halen dan hun wintervoorraad, maar ook dát is de moeite om zo'n volk naar de heide te brengen.

De keuze van de plek waar we onze volken op de heide plaatsen is belangrijk. Zelfs als die plek het vorige jaar goed was, moeten we er toch gaan kijken voordat we de bijen er weer naar toe brengen. Heidebrand en het heidehaantje kunnen grote veranderingen en grote verwoestingen aanrichten.

Bijen doen het op de heide het beste als er drinkwater in de buurt is. De oude heideimkers plaatsten hun bijen ook altijd in de buurt van een beekje of van ander water.

En, let op! Als u een lege honingkamer aan uw heidevolken geeft, leg er dan altijd een koninginnerooster onder, anders verplaatsen de bijen hun broednest naar de lege raten in de bovenbak.

Uit de afdelingen

AFDELING NAARDEN-BUSSUM

Op 25 maart j.l. hield onze afd. haar jaarvergadering. Door de verbouwing van het eigen Bijenhuis werd het houden van deze vergadering vertraagd. De voorzitter dankt de leden die vele avonden en zaterdagen belangeloos aan deze verbouwing, die schitterende resultaten heeft opgeleverd, hebben medegewerkt. De vergadering herdenkt het overleden lid, de hr. N. van Rossum. De contributieverhoging was een essentieel punt van de agenda. Het bestuur stelt een contributie van f 20,— voor. Er gaan stemmen op om dit bedrag nog iets hoger te stellen, doch het belangrijkste punt van de rondvraag is wel de weerstand onder de leden tegen de verhoging van de prijs van de kunstraat. Men stelde dat de geen kaarsen makende en verkopende leden nu moeten lijden voor de leden die dit wel doen. Besloten wordt dat het bestuur deze kwestie nog eens met het H.B. zal opnemen.

AFDELING UITHUIZEN e.O.

Op 2 maart j.l. werd in een feestvergadering het 50-jarig bestaan van onze afdeling gevierd. De heer Paping, een der oprichters, vierde tegelijk zijn 50-jarig jubileum als bestuurslid. Hem werd door de heer Geskes — Hoofdbestuurslid — namens het H.B. bij bevordering de gouden eremedaille van onze vereniging uitgereikt. De hr. Geskes stelde de jubilaris als voorbeeld voor de jongere imkers en wenste hem nog vele gelukkige jaren toe.

H. Bos, secr.

AFDELING AMERSFOORT-SOEST

Op 3 april j.l. werd te Soest door de afdelingen Amersfoort en Soest een bijzondere vergadering gehouden. Hierbij werd besloten dat deze twee afdelingen een vrijblijvende fusie aangaan. Dit betekent dat: De afdeling Amersfoort zich met alle bestaande

middelen in de afdeling Soest schaart. Zij kan zich op elk gewenst moment weer afscheiden. Gedurende de fusie zal de administratie geheel door de afd. Soest verzorgd worden.

Dit besluit bracht eveneens een bestuursuitbreiding met zich mede. Het bestuur van de afdeling Soest bestaat derhalve nu uit de reeds aanwezige leden alsmede uit de bijgekozen leden, de heren J. J. Kollen en E. Adams. De afgetreden Secr./penn. van de afd. Amersfoort, dhr. P. Krol stelde zich op verzoek beschikbaar als adviseur. Ook de reiscommissie werd met een man uitgebreid. De oud-voorzitter van de afd. Amersfoort, dhr. F. Swart sprak er zijn vreugde over uit, dat de fusie tot stand was gekomen. Doordat de afdeling nu groter was geworden (85 leden) kon er meer tot stand worden gebracht en hij hoopte op een prettige samenwerking.

Hierna volgde de bespreking van enkele huishoudelijke punten, waarna de voorzitter deze geanimeerde vergadering sloot.

AFDELING APeldoORN

Op 26 maart hield onze afdeling haar laatste ledenvergadering van het winterseizoen. In zijn openingswoord mocht de voorzitter in het bijzonder de heer Ir. J. J. Pettinga, de nieuw benoemde hoofdingenieur bij het Rijksbijenteeltconsulentschap te Tilburg, begroeten, alsmede het hoofdbestuurslid, de heer Maagendans, die speciaal naar Apeldoorn was gekomen om de gouden medaille wegens 50-jarig lidmaatschap van de vereniging uit te reiken aan de heren Bolzenbroek en Beauveser. Laatstgenoemde kon echter wegens ernstige ziekte niet aanwezig zijn. Nadat de heer Maagendans de verdiensten van de heer Bolzenbroek als imker en als afdelings-penningmeester had benadrukt speldde hij hem de gouden medaille op de revers. De voorzitter sloot zich gaarne bij de woorden van de heer Maagendans aan en dankte

de heer Bolsenbroek voor zijn toewijding aan de vereniging en voor het vele werk dat hij voor de afdeling nog steeds verricht.

Na de pauze hield de heer J. F. Vogel, oud-hofjager van de domeinen een boeiende causerie met dias' over de geschiedenis van het Koninklijk Park Het Loo. Hoewel wij het Koninklijk Park uiteraard allen goed kennen, was het voor ons toch een openbaring om te horen en te zien hoeveel historische bijzonderheden in dit Park, dat destijds door Konink-Stadhouder Willen III is aangelegd, verborgen liggen. Na deze geslaagde vergadering mocht de voorzitter de leden een goed bijenseizoen en een tot ziens inu oktober a.s. toewensen.

AFDELING AMSTELVEEN e.O.

Op 16 maart heild onze afdeling een contactavond. Het hoofdbestuurslid, de heer O. de Vries, uit Hilversum, hield een inleiding over „Biologisch verantwoord imkeren". Naar aanleiding van deze boeiende en geestige voordracht ontwikkelde zich een levendige discussie. Voor ons allen was het een leerzame avond.

AFDELING OOSTELIJK-FLEVOLAND

Onze afdeling werd opgericht op 20-11-1968 met 20 leden en 2 jeugdleden. Dank zij de mooie zomer hadden onze leden goede tot zeer goede oogsten. Alleen de heideoogst is mis'ukt.

Voor het openbaar lichaam voor de Zuidelijke IJssel-meerpolder ontvingen wij een startsubsidie waardoor onze afdeling ook financieel van de grond kwam. Voor onze leden in de woonkernen wordt een aparte regeling getroffen met de overheid.

W. Hartkamp, secretaris.

H. H. IMKERS

Zendt vanaf heden al uw

RUWE RAATWAS

rechtstreeks of in verenigingsverband naar ....

HONINGZEMERIJ

W. van 't LAND

Telefoon 2607 Barneveld

U zult zien, wij betalen de hoogste prijs.

Desgewenst KUNSTRAAT terug.

ALLE MATERIALEN

die u nodig heeft voor de **moderne bijenteelt** kunt u vinden in onze nieuwe prijslijst 1970. Ook weer vele nieuwe artikelen staan hierin vermeld..... en alles voor zeer lage prijzen.

Vraagt onze nieuwe prijslijst even aan. Wij zenden u die omgaand gratis toe. Zie ook voor mat. onze advertentie in het april no.

Bijenstand H. T. van DAM & Zn.

Jubbega Fr.) — Telefoon 05165—382

SPEURBIJTJES

Tarief: tot 20 woorden f 2,50 elke 4 woorden meer f 0,50. Bij vooruitbetaling te voldoen op gironummer 84 68 01 van de Vereniging tot bevordering der Bijenteelt te Wageningen. Inzendtermijn vóór de 10e van de maand.

Te koop: **bijenkorven**, extra mooi en stevig gevlochten. Prijs f 13,—. J. W. van Hummel, Brummelo C 23, Haaksbergen.

Te koop: **Klaverhoning** in bussen van 25 kg à f 2,20 per kg. Necktapoll (Stuifmeelhoningdeeg) à f 4,50 per kg. **De Bijenkorf** sinds 1897. Eemnes, girorekening 2622.

Te koop **kaarsepit** voor het zelf maken van waskaarsen vanaf 25 cent per meter. **De Bijenkorf** sinds 1879 Eemnes, tel. 02153 - 6704.

Te koop **bijenkasten**, korven, zwermkiepsen, roosters en verdere **imkersbenodigdheden**. **De Bijenkorf** sinds 1897, Meentweg 103, Eemnes.

Te koop gevraagd **bijenvolken**. Zowel korven als kasten en verdere **imkersbenodigdheden**. Alles tegen contante betaling en aan huis afgehaald. **Bijenstand De Bijenkorf** sinds 1897, Meentweg 103, Eemnes, tel. 02153 - 6704.

Te koop **prima gezonde bijenvolken**. In korven, kasten en op ramen. **Bijenstand De Bijenkorf** sinds 1897, Meentweg 103, Eemnes, tel. 02153 - 6704.

Te koop tien **bijenvolken** in kasten. H. Stekelenburg, Kloosterstraat 22, Schijndel (N.-B.).

Wegens ziekte te koop **hele stal met bijenvolken**. 15 tot 20 stuks in gedeelten of in een koop. Chr. v. d. Schraaf, Dijkwelseweg 4, Kapelle (Z.-Beveland).

Te koop **zuivere Nederlandse honing** Koolzaad, Moerasandijvie en Heide. J. W. Jansen, Uiftsweg 31, Silvold, tel. 08350 - 4323.

Camicianieuws. De interessante jubileum-map van de Krainer-biënvrienden wordt u toegezonden na storting van f 2,— op giro 4765.44 van Jac. Cypers te Aarschot (België).

Te koop **antieke bijenwoningen en gebruiksvoorwerpen**. Bisschopsmutsen met en zonder bijen; Strokasten en Drentse boerxkastjes; Roodkoperen wasvormen en emmers. **Bijenpark Brulleman**, Breukelen, tel. 03462 - 1303, Zandpad 42a.

Gevraagd **honingslinger** 2 of 3 raams, **bijenkorven** nieuw of gebruikt, **ruwe bijenwas** korwas f 1,90, kastwas f 1,40 per kg. **Bijenpark Brulleman**, Breukelen, tel. 03462 - 1303, Zandpad 42a.

Te koop **extra zware bijenvolken**, gegarandeerd ziektevrij, in kasten en korven of op ramen. **Bijenpark Brulleman**, Breukelen, sinds 1896. Zandpad 42a, tel. 03462 - 1303.

Te koop. Alles wat voor en bij een bij nodig is. **Simplexkasten** in prima staat dubbelwandig, dak met zink, 2 broedkamers, geschilderd groen met witte banden f 32,50; **Buckfastkasten** nieuw, met ramen f 37,50; **Simplex** enkelwandig f 27,50; **Spaarkasten** 2 broedkamers met extra honingkamer en voerbak, groen geschilderd f 55,—; **draadroosters** f 3,50; **bijenkap of sluier** f 6,50. **Bijenpark Brulleman**, sinds 1896, Zandpad 42a, Breukelen, tel. 03462 - 1303, giro 377905.

Te koop **honing**, uitsluitend eerste kwaliteit, steeds met de hoogste onderscheidingen bekroond. **Lindehoning** f 2,50; **fruijhoning** f 2,30; **klaverhoning** f 2,35, alles per kg, minimum-afname per bus van 25 kg. Wij leveren de honing **vloeibaar** in nieuwe bussen. Wenst u de honing in vaste vorm, dit dan vermelden. (Verzending ook naar België.) **Het van ouds bekende adres Bijenpark Brulleman** Breukelen, sinds 1896, Zandpad 42a, tel. 03462 - 1303, giro 377905.

Gevraagd **bijenvolken** in kasten en korven, betaling contant, worden aan huis afgehaald. Het van ouds bekende adres om zaken mee te doen. **Bijenpark Brulleman** Breukelen, tel. 03462 - 1303.

Te koop aangeboden 3 **Simplexkasten** en 3 **zesraamskasten** (een jaar oud). D. Hof, Koerskamp 23, Roden D.).

Te koop 3 **complete spaarkasten**; zesramer en 4-raams **honingslinger**, 80 nieuwe ramen en volledige Imkersuitrusting. J. v. d. Berg, Dedemsvaartweg 848, Den Haag, tel. 070-673962.

Aangeboden wegens inkrimping bedrijf: **achtraams Meyerkastjes**, simplexmaat, met nieuwe broed- en honingkameramen (seksies) zinken dak, voerbak en afstandsrepen, ingebouwd reisraam, vlieggaat dicht, dan reisklaar. Kasten in prima staat. Prijs per stuk f 20,—. Bij afname van vijf stuk de **zesste kast gratis**. **Bijenstand Fructus Aureus**, G. Meyer, Dorpsstraat, Babberich.